

Комунальний заклад вищої освіти
Київської обласної ради
«Академія мистецтв імені Павла Чубинського»
Кафедра «Мистецтво співу»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергеєнко О.М.

«11» листопада 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС. СОЛЬНИЙ СПІВ
(народний)

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Спів (академічний, народний)»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни **«Спеціальний клас. Сольний спів (народний)»** для здобувачів вищої освіти на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (120 кредитів ECTS, термін навчання 1 рік 10 місяців), галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми **«Спів (академічний, народний)»**.

Розробник: Павлюченко П. Г. – народна артистка України, професор,
викладач вищої кваліфікаційної категорії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

протокол № 3 від «20» жовтня 2019 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 14	Рік підготовки: 1- й; 2- й	
Загальна кількість годин – 420	420	420
Кількість модулів – 4 Змістових модулів - 11	Семестр:	
Для денної форми навчання аудиторних тижневих годин: 1 - й семестр – 16 x 4 години; 2 - й семестр – 21 x 4 години; 3 - й семестр – 16 x 3 години; 4 - й семестр – 18 x 3 години. Самостійної роботи студента –170 годин. Для заочної форми навчання аудиторних годин: 1 - й семестр – 22 години; 2 - й семестр - 22 години; 3 - й семестр - 16 годин; 4 - й семестр - 15 годин. Самостійної роботи студента – 345 годин.	1- й; 2- й; 3- й; 4- й.	1- й; 2- й; 3 - й; 4- й.
	Лекції:	
	-	-
	Індивідуальні:	
	250	75
Вид підсумкового контролю: сольний виступ.	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: 1 - й семестр: залік; 2 - й семестр: іспит; 3 - й семестр: залік; 4 - й семестр: іспит. Держіспит.	Самостійна робота:	
	170	345

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: комплексна підготовка виконавців вокальної музики, яка створена для народного голосу.

Виховання артиста – вокаліста сольного співу народної манери, з концертним репертуаром, який добре орієнтується в питаннях вокальної техніки, володіє методикою постановки голосу, в змозі надати педагогічну допомогу і продемонструвати необхідні вокальні прийоми. Це повинно сприяти підвищенню виконавського рівня професійних народних колективів та збереженню народнопісенної спадщини.

Предмет навчальної дисципліни – сольний народний спів (практичне засвоєння комплексу вокально-технічних навичок, опанування репертуаром, виконавською майстерністю).

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 1).

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2).

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 3).

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 4).

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 5).

Навички міжособистісної взаємодії (ЗК 6).

Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 7).

Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 8).

Здатність вчитися і оволодівати сучасним знаннями (ЗК 9).

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт (ЗК 11).

Здатність працювати автономно (ЗК 12).

Здатність виявляти ініціативу та підприємливість (ЗК 13).

Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 15).

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства (ЗК 17).

Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності (ФК 1).

Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності (ФК 2).

Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва (ФК 3).

Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва (ФК 4).

Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва (ФК 5).

Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності (ФК 6).

Здатність здійснювати основні шляхи інтерпретації художнього образу (ФК 9).

Здатність оперувати професійною термінологією (ФК 11).

Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності (ФК 12).

Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків (ФК 13).

Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності (ФК 17).

Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці (ФК 18).

Завдання дисципліни: засвоєння студентами практичних навичок співу в народній манері; вивчення теоретичних основ постановки народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства, знання традицій регіонів; опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку, виконавської культури; розвиток музичного інтонування; знайомство з творчістю видатних виконавців.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» є паралельне вивчення таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 8. Історія вокального мистецтва.
- ОК 9. Загальне фортепіано.
- ОК 10. Концертмейстерський клас та мистецтво акомпанементу.
- ОК 11. Охорона та гігієна голосу.
- ОК 14. Теорія музики.
- ОК 15. Сольфеджіо.
- ОК 21. Майстерність актора.
- ОК 25. Історія музики.
- ВБ 2. Культурологія / Історія мистецтв.
- ВБ 7. Грим, візаж / Сценічний імідж.
- ВБ 8. Музичний фольклор / Розшифровка народних пісень.
- ВБ 10. Літургіка / Історія літургійного співу.
- ВБ 11. Сучасні музичні стилі.
- ВБ 14. Клас народного ансамблю.

Очікувані результати навчання

Відповідно до освітньої програми «Спів (академічний, народний)» вивчення навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну	ПРН 1

майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	
Володіти методами та навичками ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.	ПРН 2
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання вокалу	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.	ПРН 1
Володіти методами та навичками ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.	ПРН 2
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання вокалу.	ПРН 14

4. Після опанування навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів (народний)» студенти повинні:

знати:

- процес звукоутворення у голосів народної манери співу;
- процес вокально-дихальної опори звуку;
- типи голосів та їх діапазони;
- регістрову будову голосу, перехідні зони для кожного типу народного голосу;
- резонатори голосу та їх види;
- атаки звуку та їх застосування;
- як працювати над усуненням голосових недоліків;
- принципи підбору репертуару для виконання та його опрацювання;
- вокальні твори (власний репертуар) (народні пісні, авторські твори, створені для співаків народної манери співу).

Вміти:

- користуватись вокально-дихальною опорою звуку;
- використовувати різноманітні штрихи, динамічну традицію, мелодійні прикраси;
- розкрити ідейно-художній зміст вокального твору, його характер;
- проаналізувати поетичний текст, метро-ритмічну та ладову будову;
- визначити виконавські труднощі пісні, продемонструвати методи їх вирішення;
- продемонструвати інтерпретацію твору, артистизм, динаміку;
- враховувати індивідуальні особливості виконавця при підборі учбового та концертного репертуару.

Володіти навичками soft skills:

- навички самоорганізації;
- презентаційні навички;
- здатність оволодівати сучасною інформацією;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

5. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

5. 1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентація творчої роботи (спів);
- перевірка робочого зошиту;
- залік;
- іспит.

5. 2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік, іспит).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (75 - 81), D (64 - 74), Е (60 - 63), Fx (35 - 59), F (1 - 34). Кредитно-модульна система з переведенням в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Поточний контроль здійснюється на кожному аудиторному індивідуальному занятті. Оцінюється рівень виконання завдань аудиторної роботи та самостійної підготовки (вивчення теретичного матеріалу та його практичне засвоєння і відпрацювання на розспівках, вправах, вокалізах, під час роботи над вокальними творами), опрацювання літератури, відвідування концертів, слухання відомих виконавців та аналізування їх виступів. Також враховується активність роботи студента на уроці, його здатність реагувати на зауваження викладача і виправляти помилки. Перевіряється ведення робочого зошиту і конспект теоретичного змісту тем.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Бали	Критерії оцінювання
5	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі та без помилок. Бере активну участь в роботі на уроці, виправляє помилки і швидко засвоює вокальні навички. Відвідує концерти, вистави, вміє зробити аналіз. Опрацьовує обов'язкову та додаткову літературу Систематично веде робочий зошит. Конспект в повному обсязі.
4	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Активно реагує на зауваження викладача під час виконання практичних завдань. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, пов'язує його з співом, робить несуттєві неточності. Опрацьовує обов'язкову літературу. Практичні завдання виконує з незначними помилками. Хороший рівень засвоєння вокальних навичок. Конспект у повному обсязі.
3	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи не в повному обсязі. В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, пов'язує з виконанням практичних завдань, але у відповідях робить помилки. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. Задовільний рівень засвоєння вокальних навичок. В зошиті відсутня частина конспекту.
2	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи фрагментарно, зі значною кількістю помилок. Поверхово та фрагментарно ознайомлений з теоретичним матеріалом теми, але не може пов'язати його з виконанням практичних завдань. Реагує на зауваження викладача, але засвоює вокальні навички

	занадто повільно. Слабкий рівень опанування вокальними навичками. Конспектування фрагментарне.
1	Частково володіє навчальним матеріалом тем, але погано в ньому орієнтується. У відповідях на запитання не в змозі викласти зміст більшості питань теми, допускаючи при цьому значну кількість суттєвих помилок. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичною роботою на уроці та при виконанні завдань самостійної роботи. Практичні завдання виконує фрагментарно з великою кількістю помилок. Поганий рівень опанування вокальними навичками. Конспектування фрагментарне.
0	Не володіє навчальним матеріалом, не в змозі відповісти на теоретичні питання, не виконує практичні завдання. не засвоює вокально-технічні навички. Відсутній робочий зошит з дисципліни, або в ньому відсутні записи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1									
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	Разом за теми	Робочий зошит	Залік	Всього
	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5				
Аудиторні заняття	3	3	3	3	3	15	15	50	
Самостійна робота студента	2	2	2	2	2	10	10		
Сума балів						25			100

Модуль 2									
	Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6		Разом за теми	Робочий зошит	Іспит	Всього
	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10				
Аудиторні заняття	3	3	3	3	3	15	15	50	
Самостійна робота студента	2	2	2	2	2	10	10		
Сума балів						25			100

Модуль 3									
	Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8		ЗМ 9	Разом за теми	Робочий зошит	Залік	Всього
	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15				
Аудиторні заняття	3	3	3	3	3	15	15	50	
Самостійна робота студента	2	2	2	2	2	10	10		
Сума балів						25			100

Модуль 4									
	Змістовий модуль 10			Змістовий модуль 11		Разом за теми	Робочий зошит	Іспит	Всього
	T 16	T 17	T 18	T 19	T 20				
Аудиторні заняття	3	3	3	3	3	15	15	50	
Самостійна робота студента	2	2	2	2	2	10	10		
Сума балів						25			100

T 1, T 2 ... T 20 – теми занять.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань студентів

Залік; іспит	Критерії оцінювання	
	Студент	
41 - 50	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Співає емоційно виразно, відчуває стиль, артистично, втілює художній задум. Демонструє високий рівень виконавської культури. Відсутні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний.	
31 - 40	Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає емоційно, втілює художній задум. Демонструє достатній рівень виконавської культури. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний.	
21 - 30	Виконує твори з засвоєнням окремих вокальних навичок (відповідно програмних вимог). На частині твору може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає недостатньо емоційно. Рівень	

	виконавської культури задовільний. Присутні вокально-технічні недоліки. Інтонція в основному чиста, присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний.
11 - 20	Виконує твори з поганим засвоєнням вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Відсутня кантілена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає неемоційно. Рівень виконавської культури низький. Присутні значні вокально-технічні недоліки. Присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний.
1 - 10	Погано знає текст творів, плутає мелодію, ритмічний малюнок. Рівень засвоєння вокальних навичок низький (відповідно до програмних вимог). Присутні значні вокально-технічні недоліки. Відсутня кантілена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає невиразно, не розуміє ідеї та змісту твору. Вокальна культура відсутня.
0	Не може проспівати жодного твору цілком. Присутні значні вокальні недоліки. Не опанував вокальними навичками відповідно до вимог програми. Інтонує фальшиво, ритмічний малюнок не вірний.

Критерії семестрового (підсумкового) оцінювання знань студентів
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Рівень навчальних досягнень (за національною шкалою)	Шкала ECTS та критерії оцінювання навчальних досягнень	
90-100	Відмінно	A	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі та без помилок. Відвідує концерти, вистави, вміє зробити аналіз. Дає повну вичерпну відповідь на всі питання, вміє висловити свою думку, посилаючись на додаткову спеціальну літературу, грамотно та доречно оперує професійною термінологією. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог). Співає емоційно виразно, відчуває стиль, артистично, втілює художній задум. Демонструє високий рівень виконавської культури. Відсутні вокально-технічні недоліки. інтонація чиста, ритмічний малюнок точний. Систематично веде робочий зошит. Конспект в повному обсязі.
82-89		B	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, пов'язує його з співом,. Опрацьовує обов'язкову літературу. Має достатній

	Добре		рівень засвоєння вокальних навичок. Вміє користуватись професійною термінологією. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає емоційно, втілює художній задум. Демонструє хороший рівень виконавської культури. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний. Конспект у повному обсязі.
74-81		С	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи в повному обсязі. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом тем, намагається пов'язати його з співом. Опрацьовує обов'язкову літературу. Має хороший рівень засвоєння вокальних навичок. Виконує твори з засвоєнням всіх вокальних навичок (відповідно програмних вимог), але фрагментарно може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає недостатньо емоційно і невиразно. Має вокальну культуру. Присутні незначні вокально-технічні недоліки. Інтонація чиста, ритмічний малюнок точний.
64-73	Задовільно	Д	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи не в повному обсязі. В цілому володіє навчальним матеріалом тем, викладає його основний зміст, пов'язує з виконанням практичних завдань, але у відповідях робить помилки. Практичні завдання виконує на задовільному рівні. Задовільний рівень засвоєння вокальних навичок. Виконує твори з засвоєнням окремих вокальних навичок (відповідно програмних вимог). На частині твору може втратити кантилену, або зробити неточну атаку і т. п. Співає неемоційно і невиразно. Рівень виконавської культури задовільний. Присутні вокально-технічні недоліки. Інтонація в основному чиста, присутні фрагментарні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. В зошиті відсутня частина конспекту.
60-63		Е	Виконує завдання аудиторної та самостійної роботи фрагментарно, зі значною кількістю помилок. Поверхово ознайомлений з теоретичним матеріалом тем, але не може пов'язати його з виконанням практичних завдань. Слабкий рівень опанування вокальними навичками. Виконує твори з поганим засвоєнням вокальних навичок (відповідно

			програмних вимог). Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає неемоційно. Рівень виконавської культури низький. Присутні значні вокально-технічні недоліки. Присутні інтонаційні неточності, ритмічний малюнок точний. Конспектування фрагментарне.
35-59	Незадовільно	FX	Частково володіє навчальним матеріалом, але погано в ньому орієнтується. У відповідях на запитання не в змозі викласти зміст більшості теоретичних питань, допускаючи при цьому значну кількість суттєвих помилок. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичною роботою на уроці та при виконанні завдань самостійної роботи. Практичні завдання виконує фрагментарно з великою кількістю помилок. Погано знає текст творів, плутає мелодію, ритмічний малюнок. Рівень засвоєння вокальних навичок низький (відповідно до програмних вимог). Присутні значні вокально-технічні недоліки. Відсутня кантилена, наспівує, має виражений горловий призвук. Співає невиразно, не розуміє ідеї та змісту твору. Вокальна культура відсутня. Конспектування фрагментарне. Для отримання кредиту потрібне доопрацювання.
0-34		F	Не може проспівати жодного твору цілком. Присутні значні вокальні недоліки. Не опанував вокальними навичками відповідно до вимог програми. Інтонує фальшиво, ритмічний малюнок не вірний. Не володіє навчальним матеріалом, та не в змозі відповісти на теоретичні питання та не виконує практичні завдання. Відсутній робочий зошит з дисципліни, або в ньому відсутні записи. Необхідне повторне вивчення дисципліни.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

Денна, заочна форма навчання

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Народна манера співу.

Тема1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.

Сценічна постава. Основна постава корпусу співака (положення тулубу, голови, ніг). Сценічна хода. Сценічний рух, жест, міміка. Робота артикуляційного апарату під час співу. Артистизм як підсилюючий засіб виразності художнього образу твору. Активний стан організму під час співу. Фізичний та психологічний стан виконавця.

Виявлення рівня знань та умінь студента. Робота над співочою поставою. Набуття навички підтримувати контакт з акомпанементом та вміння включатись у творчій процес. Засвоєння вправ для розспівування голосу, вивчення літературного та музичного тексту творів.

Тема 2. Народна манера співу.

Характерні особливості звукоутворення, звучання народних голосів. Тембр, сила голосу, виконавський стиль. Характерне використання грудного та головного резонаторів. Відкритий та прикритий звук, заокруглення звуку в голосах з народною манерою співу. Типи голосів, діапазон, динаміка звучання голосу. Примарна зона, її значення для визначення типу голосу.

Опрацювання відчуття злагодженої роботи всіх органів голосоутворення, дихальної опори звуку. Напрацювання "відкритого" та «прикритого» звучання голосу. Примарна зона.

Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.

Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.

Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення. Теорія звукоутворення. Різновиди звучання співацького голосу. Резонування "в масці". Відчуття правильного звуковедення голосу. Вправи на покращення якості тембру, відповідно до характеристики голосу студента. Методи виправлення форсованого звучання голосу. Опрацювання вправ на розвиток артикуляційного апарата.

Робота над усуненням недоліків співу. Засвоєння вправ, вокалізів та пісенного репертуару. Опрацювання та усунення природних, або набутих неправильним навчанням недоліків звукоутворення.

Тема 4. Мета і значення розспівування.

Мета і значення розспівування. Дві функції розспівки. Послідовність та поступовість в розспівуванні голосу. Значення розспівування для вироблення вокально-технічних навичок. Види розспівування залежно від конкретних виконавських завдань. Добір вправ в залежності від здібностей та індивідуальних недоліків співака. Усвідомленість в співі вправ і вокалізів. Методи досягнення дзвінкого звучання голосу, розвитку слуху та виправлення помилок у формуванні звучання голосу.

Засвоєння видів розспівування для різних типів голосів. Індивідуальний підхід в залежності від здібностей, рівня умінь та недоліків в голосоутворенні студента. Набуття за допомогою вправ і вокалізів правильних вокально-технічних навичок співу та розвитку голосу.

Змістовий модуль 3. Виконавські критерії.

Тема 5. Виконавські критерії.

Виконавські критерії. Українська вокальна народна школа. Високі виконавські критерії в кожному з видів музичного мистецтва, як глибини знання стилів, рівнів і традицій виконавства усіх часів і народів. Значення загального інтелектуального рівня у художньому виконавстві. Об'єктивна

орієнтація студентів на сучасне музичне середовище. Знання музичних традицій у народному вокальному та інструментальному виконавстві. Аналіз вокальної та інструментальної музики. Відвідування концертів. Слухання кращих зразків світової музики.

Засвоєння високих співацьких критеріїв в народному пісенному виконавстві шляхом наслідування співу кращих виконавців. Відпрацювання кантилени, як основного засобу виразності в співі без супроводу музичного інструменту. Розвиток художньо-образного мислення. Напрацювання елементів співу без супроводу – відчуття опори звуку, дихання; дикція, інтонація, наспівність та художня виразність. Виконання вправ, вокалізів як засіб досягнення високого виконавського художнього рівня. Опрацювання творів навчальної програми. Засвоєння вокально-технічних навичок співу.

Модуль 2.

Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.

Тема 6. Опора в співі.

Відчуття опори співацького дихання і звуку. Значення опори співацького дихання в голосоутворенні. Різниця між мовним диханням і співацьким. Типи дихання. Особливості співацького вдиху і видиху. Співацька опора дихання, як голосний елемент кантиленного співу та філірування звуку. Напрацювання оптимального вдиху та економного видиху. Засвоєння типів дихання. Вивчення вокалізів, програмних творів.

Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.

Управління вищою нервовою системою процесом голосоутворення. Основні принципи керівництва процесом співу з боку вищої нервової системи. Рефлекс умовний і безумовний. Перша і друга сигнальні системи. Гальмування нервової системи.

Опрацювання правильних фізичних і рефлекторних відчуттів при звукоутворенні як основи подальшого успішного розвитку уміння правильної емісії звуку. Позбавлення від існуючих недоліків співу за допомогою напрацювань відповідних умовних рефлексів. Засвоєння вправ, пісенних творів та вироблення відповідних співочих навичок.

Змістовий модуль 5. Сила голосу.

Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.

Динаміка, летючість та сила голосу. Поняття сили голосу. Тембр - забарвлення, характер звуку. Динамічні відтінки голосу та їх значення у виконавстві. Взаємозв'язок високої позиції звучання голосу та летючості звуку. Правильне використання резонаторів та опори звучання – запорука сили голосу та його летючості.

Опрацювання вправ на високу позицію звучання голосу, вироблення відчуття упору звуку в резонаторний пункт. Опрацювання динамічних відтінків. Вправи на *crescendo*. *diminuendo*. Філірування звуку. Засвоєння вправ та пісенного репертуару.

Змістовий модуль 6. Фонація звуку. Регістри голосу.

Тема 9. Фонація. Атака звуку.

Атака звуку – перехід голосового апарату від дихального пооложення до звукового. Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку. Види атаки. Робота голосових складок при застосуванні різних видів атаки звуку. Відчуття та розуміння природи різних атак звуку – м'якої, придихової, твердої, в залежності від вимоги характеру твору чи музичної фрази.

Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку, залежно від характеру твору та музичної фрази. Вироблення навички розуміння природи різних атак звуку – м'якої, твердої, придихової, та де вони використовуються.

Засвоєння вправ на різні види атаки звуку, дихальну опору. Робота над усуненням вокальних труднощів в піснях.

Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.

Поняття голосового регістру. Різниця між регістровою побудовою чоловічих та жіночих голосів. Характеристика грудного, головного та мішаного регістрів. Згладжування регістрів та методи досягнення урівноваженого регістрового звучання голосу. Прикриття голосу.

Навчитись безпомилково визначати межі регістру голосу. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній, зберігаючи однорідне звучання. Опанування заокруглювання звучання голосу у верхньому регістрі. Фальцетне і мікстове звучання.

Напрацювання згладжування звучання голосу по всьому діапазону в грудному та головному регістрі для виконавця з народною манерою співу. Виконання вправ, вокалізів, творів з урахуванням згладжування регістрів голосу.

Модуль 3.

Змістовий модуль 7. Характеристики звучання голосу

Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.

Резонатори голосового апарата, їх значення та застосування під час співу. Якість голосу. Резонанс як основний темброутворюючий механізм. Види резонаторів. Співацька позиція звука, або резонансний пункт. Використання грудного та головного резонаторів під час співу. Значення резонаторів для відчуття співацької опори звуку. Значення положення гортані під час співу. Відчуття роботи гортані при співі.

Навчитись користуватись в співі різними видами резонаторів для покращення звучання голосу, полегшення керованості звука та підсилення відчуття опори співу.

Опанування відчуття головного (верхнього) та грудного (нижнього) резонаторів при співі закритим ротом. Опрацювання пісенних творів, вправ і вокалізів на загострене відчуття нижнього та верхнього резонаторів, опори дихання, опори звука.

Тема 12. Тембральні характеристики голосу.

Тембральні характеристики голосу. Тембр – забарвлення, або характер звука. Сутність вібрато. Основний тон і обертони. Недоліки тембру. Носовий призвук. Глухий тембр. Значення високої співацької форманти для досягнення дзвінкості і летючості голосу. Вправи на покращення якості тембру з урахуванням позиції про те, що тембр можна покращити, а не змінити. Оптимізація вібрато і дзвінкості голосу.

Виявлення недоліків тембру голосу та пошук способів їх усунення. Опрацювання голосних А, Е, І, О, У, И. Виправлення форсованого звучання голосу, горлового звучання, носового призвуку, глухого звуку, пошук летючості голосу. Індивідуальний підхід до підбору вправ для виправлення недоліків звучання голосу за допомогою штрихів Staccato, legato та використання різних темпів. Напрацювання відчуття високої форманти (маски) за допомогою вправ та вокалізів. опрацювання пісень.

Змістовий модуль 8. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.

Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.

Вокально-художня сценічна мова, інтонаційно - звукова мова. Музично-вокальна декламація. Логічні акценти, наголоси. Збереження резонаторно-акустичних форм звучності голосу при переході від одного голосного до іншого, від одного складу слова до наступного. Виспівування голосних, вимова приголосних, їх сполучень, слів і речень. Згладжування регістрів.

Опрацювання музично-вокального читання за учбовою програмою. Опрацювання вокально-музичної декламації і творах. Відпрацювання збереження резонаторно-акустичних форм звучності голосу при переході від однієї голосної до іншої, від одного складу чи слова до іншого. Опрацювання вправ та пісенного матеріалу з чітким поданням літературного тексту.

Тема 14. Дикція співака.

Дикція співака. Дикція як важлива вокально-технічна навичка співу. Робота артикуляційного апарата у співі. Фонетичний метод виховання голосу. Специфіка вокальної мови у співі. Робота вокально-артикуляційного апарата під час співу, прийоми розвитку і вдосконалення вокальної дикції. Вимова голосних і приголосних у мовленні і співі. Навички активної, чіткої вимови тексту і засоби їх досягнення.

Виявлення мовних недоліків студента. Опрацювання звуку голосних І, И, Е, А. Робота над мовними недоліками у літературному тексті під час співу. напрацювання чіткої та ясної вимови літературного тексту пісні.

Змістовий модуль 9. Інтонування та розвиток вокального слуху.

Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.

Музично-вокальний слух, як головний регулятор вокальної функції. Формування на розвиток вокального слуху студента. Способи розвитку музично-вокального слуху.

Вокальний слух та контроль за звукоутворенням. Формування зв'язків між слуховою умовою та м'язовими резонаторними відчуттями. Ладове та

інтервальне інтонування. Чиста інтонація – основна складова професійного співу. Розвиток інтонаційного та гармонійного слуху.

Формування музично-вокального слуху студента, відчуття музично-вокального самоконтролю та якісного звукоутворення. Формування зв'язків між слуховою уявою та м'язовими резонаторними відчуттями. Інтонування інтервалів. Вироблення навиків вірного ладового інтонування та відчуття правильного звукоутворення під час виконання вправ та розспівок. Опрацювання запланованих пісенних творів з інтонаційним виконанням інтервалів та ладової структури.

Модуль 4.

Змістовий модуль 10. Кантілена. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.

Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.

Кантілена, як основа вокального мистецтва. Штрихи – основний музичний засіб виразності вокального твору. Кантілена як основа професійного звучання голосу. кантілена як основний виражальний засіб у виконанні пісень ліричного характеру, Опанування кантіленного співу під час виконання різних динамічних відтінків в висхідному та низхідному русі мелодії. Опанування філіруванням звуку та мелодійних прикрас.

Опрацювання штрихів – основного засобу виразності музичного твору. Вироблення навиків співу на legato за допомогою вправ, вокалізів та пісень ліричного характеру, засвоєння філірування звуку та мелодійних прикрас. Засвоєння в різному темпі та динамічній звучності штрихів: Staccato, marcato, акцент.

Вивчення учбового репертуару з застосуванням всіх засобів музичної виразності.

Тема 17. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.

Стильові особливості українського народного співочого виконавства. Стилї співочого жіночого виконавства. Територіальні та соціальні співочі традиції індивідуального (сольного) виконавства: тематика, ритмомелодика, звукоутворення, тембр, використання регістрів. Одиночний спів. Його різновиди. Регіональні манери звукоутворення ("відкритий" звук з грудним резонуванням та головний "прикритий").

Оволодіння регіональними манерами індивідуального виконавства: тематика, ритмометрика, звукоутворення, тембр, використання регістрів. Мелізматика. Вивчення пісенної спадщини в записах українських збирачів фольклору (Л. Українка, Г. Танцюва, С. Тобілевич, Г. Верьовка) та ін. Засвоєння учбового репертуару.

Тема 18. Добір репертуару.

Добір репертуару. правильно підібрана програма як складова виконавського успіху. Врахування художньої цінності твору і рівня складності відносно конкретного виконавця. Близкість характеру твору до

індивідуальності студента. Ознайомлення з твором та його опрацювання. Художній образ твору.

Опанування студентом вміння орієнтуватись у музичних уподобаннях та виборі репертуару, який він у змозі виконати. Опрацювання окремих вокально-технічних складнощів у творах. Врахування художньої цінності твору і рівня складності відносно конкретного виконавця.

Змістовий модуль 11. Психотехніка та педагогічні навички.

Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.

Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка – набуття комплексу технічних прийомів, пов'язаних з творчим переживанням під час співу.

Стан вокально-творчого спокою – це впевненість співака у своїх силах, розуміння що за рахунок раніше нароблених напрацювань, навичок та вмінь, йому під силу розкрити літературно-художній образ твору. Для цього потрібна систематична і досконала робота над творами.

Напрацювання вміння концентрувати та розподіляти увагу на подолання вокально-технічних складнощів у виконуваних творах. Вміння спрямовувати творче хвилювання на емоційне розкриття художніх образів твору. Набуття комплексу технічних прийомів, пов'язаних з творчим переживанням під час співу. Опрацювання учбової програми.

Тема 20. Педагогічні навички.

Педагогічні навички. Виховання високих музичних критеріїв у студента. Виховання вокального слуху учня.

Напрацювання уміння добирати вправи, розспівки для учнів, враховуючи його індивідуальні дані.

Вміння проводити розспівки та опрацьовувати музичний матеріал. Навчити студента послідовно оволодівати вокально-технічними навичками за принципом поступовості від простого до складного, від малого до великого. Виховання широкого музичного світогляду.

Викладач повинен бути обізнаним з великим творчим доробком минулого і сьогодення. Навчання раціональній послідовності у підборі вправ для розспівок та вміння їх продемонструвати. Розуміння головних засад вокальної педагогіки за принципом: поступовість і послідовність, від простого до складного, від малого до великого. Опрацювання учбового репертуару.

6. 2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні заняття	Самостійна робота студента
Модуль 1			

Змістовий модуль 1. Народна манера співу.			
Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	10	6	4
Тема 2. Народна манера співу.	16	10	6
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			
Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	32	20	12
Тема 4. Мета і значення розспівування.	18	10	8
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії.			
Тема 5. Виконавські критерії.	28	18	10
Разом за модулем 1:	104	64	40
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 6. Опора в співі.	30	18	12
Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	14	8	6
Змістовий модуль 5. Сила голосу.			
Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.	28	20	8
Змістовий модуль 6. Фонація звуку. Регістри голосу.			
Тема 9. Фонація. Атака звуку.	34	20	14
Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.	24	18	6
Разом за модулем 2:	130	84	46
Модуль 3			
Змістовий модуль 7. Характеристики звучання голосу			
Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	18	10	8
Тема 12. Тембральні характеристики голосу.	18	10	8
Змістовий модуль 8. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.	12	6	6
Тема 14. Дикція співака.	14	8	6
Змістовий модуль 9. Інтонування та розвиток вокального слуху.			
Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.	28	14	14
Разом за модулем 3:	90	48	42
Модуль 4			
Змістовий модуль 10. Кантілена. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	22	12	10
Тема 17. Стильові особливості українського	22	12	10

народного співочого виконавства.			
Тема 18. Добір репертуару.	18	10	8
Змістовий модуль 11. Психотехніка та педагогічні навички.			
Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	14	8	6
Тема 20. Педагогічні навички.	20	12	8
Разом за модулем 4:	96	54	42
Усього:	420	250	170

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні заняття	Самостійна робота студента
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Народна манера співу.			
Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	10	2	8
Тема 2. Народна манера співу.	16	4	12
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			
Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	32	6	26
Тема 4. Мета і значення розспівування.	18	4	14
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії.			
Тема 5. Виконавські критерії.	28	6	22
Разом за модулем 1:	104	22	82
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 6. Опора в співі.	30	6	24
Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	14	2	12
Змістовий модуль 5. Сила голосу.			
Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.	28	4	24
Змістовий модуль 6. Фонація звуку. Регістри голосу.			
Тема 9. Фонація. Атака звуку.	34	6	28
Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.	24	4	20
Разом за модулем 2:	130	22	108
Модуль 3			
Змістовий модуль 7. Характеристики звучання голосу			

Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	18	3	15
Тема 12. Тембральні характеристики голосу.	18	4	14
Змістовий модуль 8. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.	12	1	11
Тема 14. Дикція співака.	14	2	12
Змістовий модуль 9. Інтонування та розвиток вокального слуху.			
Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.	28	6	22
Разом за модулем 3:	90	16	74
Модуль 4			
Змістовий модуль 10. Кантілена. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	22	3	19
Тема 17. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.	22	3	19
Тема 18. Добір репертуару.	18	3	15
Змістовий модуль 11. Психотехніка та педагогічні навички.			
Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	14	2	12
Тема 20. Педагогічні навички.	20	4	16
Разом за модулем 4:	96	15	81
Усього:	420	75	345

6. 3. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	4
2.	Тема 2. Народна манера співу	6
3.	Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	12
4.	Тема 4. Мета і значення розспівування.	8
5.	Тема 5. Виконавські критерії.	10
6.	Тема 6. Опора в співі.	12
7.	Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.	6
8.	Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.	8
9.	Тема 9. Фонація. Атака звука.	14
10.	Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.	6
11.	Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	8

12.	Тема 12. Тембральні характеристики голосу.	8
13.	Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.	6
14.	Тема 14. Дикція співака.	6
15.	Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.	14
16.	Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	10
17.	Тема 17. Стельові особливості українського народного співочого виконавства.	10
18.	Тема 18. Добір репертуару.	8
19.	Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	6
20.	Тема 20. Педагогічні навички.	8
	Усього:	170

6. 3. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	8
2.	Тема 2. Народна манера співу	12
3.	Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	26
4.	Тема 4. Мета і значення розспівування.	14
5.	Тема 5. Виконавські критерії.	22
6.	Тема 6. Опора в співі.	24
7.	Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.	12
8.	Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.	24
9.	Тема 9. Фонація. Атака звука.	28
10.	Тема 10. Згладжування, змішування реєстрів голосу.	20
11.	Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	15
12.	Тема 12. Тембральні характеристики голосу.	14
13.	Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.	11
14.	Тема 14. Дикція співака.	12
15.	Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.	22
16.	Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	19
17.	Тема 17. Стельові особливості українського народного співочого виконавства.	19
18.	Тема 18. Добір репертуару.	15
19.	Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	12
20.	Тема 20. Педагогічні навички.	16
	Усього:	345

6. 4. Методи навчання

Для успішного вирішення завдань дисципліни "Спеціальний клас. Сольний спів" використовуються як загальні дидактичні, так і спеціальні вокальні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний;
- бесіда;
- активізації сенсорно-слухових зв'язків;
- концентричний;
- репродуктивний;
- запам'ятовування звукового еталону;
- евристичний;
- творчій;
- практичний;
- емпіричний;
- внутрішнього інтонування;
- демонстрація і обговорення аудіо – та відео – матеріалів.

7. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти, фортепіано, баяна, звуко- та відео- записуючої та відтворюючої апаратури.

8. Методичні рекомендації

8. 1. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

8. 2. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

8. 1. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

Модульний контроль передбачає перевірку опанування студентом вокально-технічними навичками (відповідно до завдань тем програми), та виконавською майстерністю. Під час модульного контролю студент виконує програмні твори, над якими працював протягом модулю. Кількість вивчених творів протягом модуля 6-8 і залежить від здібностей та працездатності студента. Виконавську програму складають як різнохарактерні народні пісні, так і авторські твори, написані для народного голосу. Рівень виконавської програми поступово ускладнюється.

Обов'язковим є виконання перед комісією таких творів:

Чотири твори: три різнохарактерні народні пісні, одна з них без супроводу інструменту та авторський твір, що написаний для народного голосу, або може виконуватись народним голосом.

Серед програмних творів – різнохарактерні, різножанрові українські народні пісні усіх регіонів України, пісенна спадщина в записах

українських збирачів фольклору (Л. Українка, Г. Танцюра, С. Тобілевич, Г. Верьовка) та ін., авторські пісні.

8. 2. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

Самостійна робота є важливою складовою професійної підготовки артиста-вокаліста. Під час виконання самостійних завдань закріплюються та збагачуються теоретичні знання, відпрацьовуються та вдосконалюються вокально-технічні навички. Студент поступово готується до здійснення самостійної професійної діяльності. Для кращого опанування вокальними навичками необхідно, щоб самостійна робота проводилась систематично і постійно.

Питання для самопідготовки за темами.

Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.

1. Що таке співацька постава корпусу?
2. Який орган відповідає за міміку співака?
3. Що таке творчий процес?
4. Яке значення руху і жесту у концертному виступі?

Практичне завдання.

1. Вироблення основної постави корпусу, сценічної ходи, жесту, руху, міміки під час співу.
2. Засвоєння вправ для розспівування голосу. Вироблення уміння співу з закритим ротом.
3. Опрацювання вправ на розвиток артикуляційного апарату.
4. Опрацювання літературного і музичного текстів пісенних творів.

Тема 2. Народна манера співу.

1. Які органи формують співочий звук?
2. У чому різниця між «відкритим» і «прикритим» звучанням голосу?
3. Що таке «примарна зона» голосу та її значення?
4. В якому органі відбувається зародження голосу?

Практичні завдання.

1. За допомогою співування вправ та пісенного матеріалу напрацювати відчуття вірного голосоутворення.
2. Засвоїти відчуття «відкритого» і «прикритого» звучання голосу.
3. Засвоїти роботу артикуляційного апарату та дихальної опори звуку.
4. Охарактеризувати народну манеру співу та її значення.
5. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 3. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.

1. За якими ознаками визначається тип голосу співака?
2. Що таке природний спосіб звукоутворення?
3. Чи повинен співак розуміти недоліки власного голосу і яким чином їх позбутись?
4. Простими чи складними за технічним рівнем виконання повинні бути вправи для співака-початківця?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на усунення недоліків звукоутворення і вироблення активної вимови тексту.
2. Ознайомлення студента з рекомендованою літературою та вивчення запланованих творів.
3. Засвоєння літературного тексту з активно-вокальною вимовою та ритмічною структурою твору.
4. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 4. Мета і значення розспівування.

1. Які функції виконує розспівка?
2. Які голосні потрібно використовувати в розспівках для усунення «плого», «горлового», «глухого», «глибокого» звуку?
3. Чи корисно виконувати розспівку форсованим звуком?

Практичні завдання.

1. Вивчити та закріпити підібрані вправи і вокалізи.
2. Працювати над вирівнюванням звучання голосних.
3. Робота над вірним звукоутворенням, закріплення навички вокальної опори звуку та відчуття вірного резонування голосу.
4. Чітке визначення мети використовуваних вправ у набутті вокальних навичок.

Тема 5. Виконавські критерії.

1. Яких відомих співачок із народною манерою співу Ви знаєте?
2. Які ви знаєте хорові колективи? Зробіть порівняльну характеристику манери їхнього виконавства.
3. Яке значення має загальний інтелектуальний рівень студента для виконавства?
4. Яке значення для визначення стильових особливостей твору має музична ерудиція, прослуховування інструментальних та вокальних колективів і солістів?
5. Яке значення мають музичні традиції у виконавстві?
6. Що ми називаємо новаторством у виконавстві?

Практичне завдання.

1. Відвідування концертів відомих співаків та художніх колективів вокального та інструментального жанрів.
2. Прослуховування записів вокальної та інструментальної музики високого рівня художнього виконавства.
3. Ознайомлення з популярною і фаховою літературою про співаків і співочі колективи, оркестри народної та популярної музики.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 6. Опора в співі.

1. Яка різниця між побутовим та співацьким диханням?
2. З яких елементів складається співацьке дихання?
3. Які причини швидкої втоми голосу співака?
4. Які Ви знаєте типи дихання та їх доцільність в співі?
5. Поясніть взаємозалежність опор дихання та опори звуку.

Практичне завдання.

1. Закріплювати навичку співацького вдиху, затримки повітря та економного видиху.
2. Засвоїти вправи на відчуття і вироблення опори співацького дихання.
3. Засвоїти вправи на виконання довгої фрази.
4. Засвоїти атаки звуку та філірування його на вокальній опорі.
5. Осмислене засвоєння учбового репертуару, вправ та вокалізів з метою кантиленного співу.

Тема 7. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.

1. Який орган відповідає за робота звукоутворюючих органів?
2. Що таке рефлекс умовний і безумовний?
3. Як впливають психоемоційні переживання на процес співу? Їх користь і вади.

Практичні завдання.

1. Напрацювання умовного рефлексу взаємодії всіх органів при співі та навички вірного положення гортані.
2. Позбавлення недоліків голосу за допомогою напрацювання відповідних умовних рефлексів.
3. Опрацювання вправ, творів, вокалізів.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 8. Динаміка, летючість та сила голосу.

1. Яке значення динамічних відтінків як засобу музичної виразності?
2. Яка залежність динамічних відтінків від опори дихання та звуку?
3. Як впливають резонаторні умови на якість та силу голосу?
4. Чи має бути виконання на нюансі ріано на опорі?

Практичне завдання.

1. Робота над використанням вправ Forte без форсування звуку і ріано – обов'язково на опорі.
2. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття «сила голосу» без форсування і ріано без зняття опертості звучання.
3. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 9. Фонація. Атака звуку.

1. Як формується тверда, м'яка придихова атака звуку?
2. Який вплив має атака звуку на подальше виконання музичної фрази?
3. Яка атака використовується при співі Staccato, Legato?
4. Яка атака звуку характерна для пісень ліричного наспівного звучання?

Практичне завдання.

1. Вироблення вірного відчуття роботи голосових складок та гортані при різних атаках звуку – твердій, м'якій, придиховій?
2. Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку при різному виді атаки без «з'їздів» та «під'їздів» у звук.
3. Нароблення відчуття взаємозв'язку атаки звуку і характеру виконуваної фрази у творі.

4. Вспівування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 10. Згладжування, змішування регістрів голосу.

1. Що таке регістр голосу?
2. Які регістри існують у жіночих голосів з народною манерою виконання?
2. Скільки регістрів у чоловічих голосів?

Практичні завдання.

1. Вміння безпомилково визначати межі регістру голосу.
2. Вміння повільно переходити з нижнього (середнього) регістру у верхній та навчитись заокруглювати звучання голосу у верхньому регістрі.
3. Опрацювати заплановані вправи та вокалізи з урахуванням ефекту змішування регістрів голосу.
4. Напрацювання техніки переходу одного регістра в інший.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 11. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.

1. Що являється підсилювачем звучання голосу?
2. Скільки Ви знаєте резонаторів голосу?
3. Який ефект дає поєднання головного та грудного резонаторів?
4. Як залежить використання резонаторів голосу від теситури?

Практичні завдання.

1. Напрацювання вміння користуватися резонаторами для покращення звучання голосу при вивченні учбових творів.
2. Засвоєння відчуття верхнього резонатору (маски) і нижнього при співі закритим ротом.
3. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування верхнього або нижнього резонаторів окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.
4. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 12. Тембральні характеристики голосу.

1. За якими якостями визначається тип голосу?
2. Як класифікуються жіночі голоси з народною манерою виконання?
3. Від чого залежить тембр співацького голосу?
4. За рахунок чого можна покращити тембр голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання студентом підібраних для нього особисто вправ для виправлення існуючих недоліків звучання.
2. Виконання індивідуально підібраних вокалізів.
3. Ознайомлення з рекомендованою літературою.

Тема 13. Вокально-художня сценічна мова.

1. Які вимоги вокальної мови?
2. Що таке музично-вокальна декламація?
3. Чи потрібно зберігати резонаторно-акустичні умови звуку під час художнього читання літературного тексту?

Практичні завдання.

1. Засвоїти правила вокальної дикції як один з найважливіших вокально-художніх аспектів професійного співу.
2. Закріпити на рефлексорному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
3. Напрацювати відчуття злагодженої роботи всіх органів артикуляційного апарата під час співу.
4. Вироблення навиків смислового читання на мовній опорі, певному ритмі і темпі.
5. Робота над вокальними вправами, вокалізами, програмними творами.

Тема 14. Дикція співака.

1. Що таке фонетичний метод виховання голосу співака?
2. Як повинен працювати артикуляційний апарат під час співу?
3. Які звуки є основою співу?

Практичні завдання.

1. Закріпити на рефлексорному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
2. Опрацювати всі твори з програмного репертуару з урахуванням чіткої вокальної дикції для створення належного професійного рівня звучання творів і досконалого звуковедення.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Повторення вправ на правильну вимову слів.
5. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.
6. Ознайомлення з рекомендованою літературою.
7. Досконале вивчення запланованих творів програмного репертуару.

Тема 15. Інтонування. Музично-вокальний слух.

1. Що таке музичний слух?
2. Як Ви розумієте поняття «Вокальний слух»?
3. Що Ви знаєте про ладове інтонування?
4. Які можливі причини фальшивого співу?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та ладової структури.
2. Вироблення відчуття високої співацької позиції звуку та резонаторних умов голосу.
3. Прослуховування запису голосу відомих співаків і порівняння їх рівня виконавства.
4. Відвідування концертів з вокальної, інструментальної та хорової музики. Аналізи виконуваних творів.
5. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 16. Кантілена, як основа вокального мистецтва.

1. На яких елементах базується кантілений спів?
2. Що є базовим елементом у філіруванні звуку?
3. Які Ви знаєте мелодійні прикраси? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ засвоїти навичку кантиленного співу, при максимальному збереженні резонаторних умов голосу.
2. Засвоїти мелодійні прикраси: мордент, форшлаг. «з'їзд», «під'їзд» та ін.
3. Використання мелодійних прикрас під час вивчення пісенного репертуару.
4. За допомогою вправ оволодівати технікою філірування звуку.
5. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 17. Сильові особливості українського народного співочого виконавства.

1. У чому відмінність між відкритою грудною та прикритою головною манерою співу?
2. Який діапазон голосу народних альтів та народних сопрано?
3. Скільки регістрів мають народні голоси?
4. Кого із збирачів українських пісень Ви знаєте?
5. Які характерні риси мелодики мають пісні Наддніпрянщини та Карпатського регіону? Чим вони обумовлені?
6. Назвіть стильові особливості українського народного співочого виконавства.

Практичні завдання.

1. Вміти використовувати мікст та змішування регістрів в співі.
2. Аналізувати виконавські манери співу різних регіонів (Полісся, Поділля, Закарпаття, Наддніпрянщини).
3. Слухати виступи регіональних хорових та фольклорних колективів: Черкаський хор, Закарпатський хор, Поліський «Льонок», фольклорний ансамбль «Древо2 та інші.
4. Вивчення та аналіз колискових та весільних пісень. Їх тематика, ритмомелодика, динаміка, темброве забарвлення.
5. Опрацювання та засвоєння літератури з даної теми.

Тема 18. Добір репертуару.

1. За яким принципом повинен підбиратись пісенний репертуар співака?
2. Який діапазон творів корисний для співака початківця?
3. Скільки потрібно співувати музичний твір?

Практичні завдання.

1. Продовження роботи над творами програмного репертуару. Робота над твором по частинах, звертаючи і вдосконалюючи самі складні місця. Вспівування частинами і повністю.
2. Ознайомлення з літературою про обраний твір і його автора.
3. Виконання твору. Вивчення запланованих творів.

Тема 19. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені.

Психотехніка.

1. Як Ви розумієте поняття «відтворення емоційного змісту твору»?
2. Чи допомагають технічні навички емоційно розкрити художній образ?
3. На що слід спрямовувати творче хвилювання співака під час виступу?
4. Що значить поняття «вспіваність твору»?

Практичні завдання

1. Вивчити на пам'ять програмні твори та відпрацювати їх ідейно-художню спрямованість
2. Проаналізувати, яке значення в цих творах мають ритм та темп, який характер вони надають цим творам.
3. Створення сценічного образу пісні, її творче осмислення.
4. Розподіл уваги під час співу, зосередження та подолання співацьких труднощів.
5. Формування високої співацької позиції звука та слухового контролю інтонації цієї позиції.

Тема 20. Педагогічні навички.

1. За яким принципом повинно вестись навчання студента?
2. Що таке раціоналізм побудови розспівування?
3. Яка роль педагогічного показу голосом?

Практичні завдання.

1. Підвищувати свої знання і творчий рівень на протязі всього навчального періоду.
2. Скласти план розспівки та підібрати відповідні вірші.
3. Підібрати навчальний репертуар для конкретного виконавця.
4. Визначити труднощі виконуваних творів та методи їх подолання.
5. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Рекомендована література

Основна

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів). – К., 2007.
2. Голубев П. Советы молодым вокалистам. – М., 1972.
3. Грица С. Й. Мелос української народної епіки. – К., 1979.
4. Дей О. І. Народно-пісенні жанри. – К.: Музична Україна, 1977. 108 с.
5. Дей О. І. Українська народна балада. – К., 1986.
6. Дмитриев Л. Основи вокальної методики. – М. Музыка, 1968.
7. Егоров А. Гигиена голоса. – М., 1962.
8. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.: Музична Україна, 1990.
9. Кантарович В. Что надо знать артисту о своем голосе. – М., 1965.
10. Маслій К. Виховання голосу співака. – Рівне: "ЛІСТА", 1996.
11. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. – К., 1971.
12. Назаренко. Искусство пения. – М., 1967.
13. Різник О. Українська авторська пісня. Основні етапи розвитку // Українська культура. – 1993. – № 1, 2.
14. Юдин С. Формирование голоса певца. - М., 1962.

Допоміжна

1. Витт Ф. Практические советы обучающимся пению.
2. Євтушенко Д. Роздуми про голос. – К., 1979.

3. Знаменська О. Культура мови у співі. – К., 1959.
4. Комарович Г. Практические советы начинающему певцу. – М., 1965.
5. Морозов В. Тайны вокальной речи. – Л., 1967.
6. Муравйова О. Спогади, матеріали. – К., 1984.
7. Оголевец А. Слово и музыка. – М., 1960.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=Kv09Pjz2K0U>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=dXDh2In-XdE>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=OVsy7QLbXvE>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=qhjHXwBJBeA>
5. https://www.youtube.com/watch?v=FLUrPy_ah18
6. https://www.youtube.com/watch?v=w_9M11ITqI8
7. <https://www.youtube.com/watch?v=bhteOLyioXU>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=S9lMRrgY-Is>
9. https://www.youtube.com/watch?v=36acXCyQ_bM

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20 20 / 20 20 н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _____).
(потрібне підкреслити)

протокол № 1 від «28» серпня 20 20 р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)